

René Dessing

De staat van kastelen, buitenplaatsen en landgoederen

Stichtingsdirecteur René Dessing in de bres voor behoud kwetsbaar erfgoed

Door: Redactie WvF

26-03-2026

Cultuur Analyse

Tijd voor een bezoek aan historische buitenplaatsen? Het seizoen is begonnen. Het platform Wereld van Filantropie duikt in de komende maanden in heden en verleden van deze tot de verbeelding sprekende historische zomerverblijven. Hoe weten de bewoners dit monumentale erfgoed in stand te houden en door te geven aan volgende generaties?

Een historische buitenplaats bewonen en bestieren is verantwoordelijkheid nemen. Ondernemerschap en creativiteit zijn noodzakelijke voorwaarden. *Wereld van Filantropie* zet in de komende maanden de schijnwerper op de cultuurhistorische, maatschappelijke en architectonische waarde van deze monumentale verblijven. Want: ‘Een landhuis is niets als het onbewoond is. Samenhang van architectuur en het omringende groen – de ensembledachte – is essentieel.’

Aan het woord is kunsthistoricus René Dessing, directeur van de door hem in 2014 opgerichte stichting Kastelen, Historische Buitenplaatsen en Landgoederen (sKBL). Samen met onderzoeker 'groen historisch erfgoed' Jan Holwerda stelde hij een *Nationale Gids Historische buitenplaatsen* samen. Deze verscheen enige tijd terug in een tweede herziene editie. Het betreft 545 door de Nederlandse staat vastgestelde historische buitenplaatsen die gaaf door de tijd heen zijn gekomen. En waarvan er vele gedeeltelijk of volledig publiekstoegankelijk zijn. Ze kregen niet voor niets een plaats in de – inmiddels opgeheven – canon van de Nederlandse geschiedenis.

Cultuurhistoricus Johan Huizinga beschreef hun bloeitijd aldus: 'Ganse streken des lands waren bedekt met buitenhuizen, dicht bij de stad, waar men het beste jaargetij sleet, gevarieerd van het kasteel en het grote landgoed der aanzienlijksten en rijksten, met hun heerlijkheden, titels en wapenborden, tot in de koepel aan de vaart van de voorspoedige neringdoende toe.' Rond 1730 lagen er een duizendtal (!) in een straal van dertig kilometer rond Amsterdam.

Geen pretparken

Een historische buitenplaats bewonen is geen sinecure. Behoud ervan voor volgende generaties is dé uitdaging. Nu eens is dit kapot, dan weer dat. Soms wordt de bewoner plots geconfronteerd met boktor. Ook van buitenaf zijn er vele bedreigingen, alleen al door de toenemende infrastructurele druk op het in Nederland resterende groen, veranderende belastingen en het grimmige maatschappelijke klimaat.

Als geefdoel bieden deze lusthoven echter vele aanknopingspunten. Denk aan aspecten als de enorme culturele en historische waarden, eindeloos veel historische verhalen rond belangrijke figuren uit handel en politiek, de monumentale flora, de bijzondere fauna en hun duurzaamheid. Dessing: 'Maar historische buitenplaatsen mogen geen pretparken worden.'

Dan: 'Wat is het onze samenleving waard om deze beste bewaarde entiteiten in hun waarde te laten en voor Nederland te bewaren', vraagt hij zich af. 'Waar zijn jongeren die vaak over natuurbehoud spreken, maar instandhouding van deze fraaie historische buitenplaatsen grotendeels overlaten aan circa 15.000 actieve en vrijwillige 70-plussers?' Zijn stichting doet er alles aan de zichtbaarheid van dit monumentale erfgoed te vergroten en belangengroepen rond dit erfgoed effectief samen te laten werken. Daarbij is de hoop dat deze door grotere zichtbaarheid ook winnen aan maatschappelijke draagkracht.

Monumentale objecten

Wie breder wil kijken dan de 545 'gaaf bewaarde historische buitenplaatsen' van Dessing en Holwerda komt uit bij informatiespecialist Fenicks. Dit bureau inventariseert en duidt gegevens over de staat van onderhoud, leegstand, herbestemming en verduurzaming van rijks-, provinciale en gemeentelijke gebouwde en groene monumenten. Uit een recente update blijkt dat ons land bijna 7.700 rijks-monumentale objecten telt in de categorie kastelen, historische buitenplaatsen en landgoederen. Samen vormen zij ruim 8% van het totale rijksmonumentenbestand.

Met ruim 18.000 hectare beslaan zij 23,4% van het totale groene monumentenoppervlak, waarmee zij na de verdedigingswerken de grootste categorie vormen. Fenicks ontwikkelde een biodiversiteitsindex die inzicht geeft in de ecologische waarde van de monumenten en aanknopingspunten biedt voor versterking van biodiversiteit. De update maakt de verduurzaming van de sector zichtbaar: 20% van alle monumentale adressen heeft een energielabel.

Terug naar de 545 geselecteerde buitenplaatsen uit de gids van Dessing en Holwerda. *Wereld van Filantropie* komt in de komende maanden met een serie portretten van deze luthoven. Met als centrale vraag: hoe ze in goede staat te behouden en door te geven aan volgende generaties. De eerste aflevering verschijnt in ons Journaal van 23 april en betreft het in 2020-2022 ingrijpend en smaakvol gerestaureerde Huis Landfort in Megchelen (Gld.).

Abonneer je op ons gratis Journaal:

E-mail adres

Schrijf je in